

Wisén, Åsa
Tel: 010-698 11 09
asa.wisen@naturvardsverket.se

2017-03-31 Ärendenr:
NV-08034-11

Närings-, trafik- och miljöcentralen i
Lappland
registratur.lappland@ely-centralen.fi

Sveriges svar på begäran om utlåtande om beredningsmaterialet gällande delgeneralplan för gruvområdet i Hannukainen samt partiell ändring av Ylläs delgeneralplan och Torne-Muonio älvs delgeneralplan

Naturvårdsverket mottog den 4 januari 2017 begäran om utlåtande om beredningsmaterialet gällande delgeneralplan för gruvområdet i Hannukainen samt partiell ändring av Ylläs delgeneralplan och Torne-Muonio älvs delgeneralplan.

Samrådsförfarande

Naturvårdsverket har sänt beredningsmaterialet på remiss till berörda myndigheter, länsstyrelse, kommuner och organisationer. Remissen och beredningsmaterialet har även varit tillgängligt på Naturvårdsverkets webbplats. Remisstiden har varit från den 24 januari till den 28 mars, 2017. Under remisstiden har Havs- och vattenmyndigheten efterfrågat översättning av två utredningar¹ tillhörande ärendet. Naturvårdsverket erhöll dessa två utredningar den 7 mars 2017 varpå de skickades ut till hela remisskretsen och lades ut på Naturvårdsverkets webbplats.

Inkomna synpunkter

Synpunkter har inkommit från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Finsk-svenska gränsälvscommissionen samt från Övertorneå kommun. Nedan sammanfattar Naturvårdsverket dessa myndigheters synpunkter kortfattat. Var vänlig ta del av de fullständiga synpunkterna som bifogas.

¹ Två rapporter som angetts komplettera Naturavärderingen:
- Pöyry. 2016-01-19. *Hannukainens gruvprojekts inverkan på öringens livsbetingelser* samt
- Hannukainen Mining. 2016-01-21 *Naturavärderingens komplettering för Hannukainens gruvprojekt*

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anger att de sedan år 2011 har lämnat flera yttranden i olika Esbosamråd om gruvprojektet, både om delgeneralplan och om miljökonsekvensbeskrivning av gruvprojektet. MSB:s synpunkter i tidigare yttranden har handlat om att konsekvenser till följd av de olycksscenarioer som identifierats i verksamheten bör redovisas, och om någon olycka kan få gränsöverskridande konsekvenser. MSB skriver vidare att de även i tidigare yttranden särskilt har påtalat att det bör utredas om ett dammbrott i det planerade magasinet för deponering av utvinningsavfall kan ge några miljökonsekvenser i gränsälvsystemet (dammbrottssimulering). I nu aktuellt planutkast (justerat 2016-11-10) saknar och efterfrågar MSB en redogörelse av konsekvenser vid olyckor och dammbrott i beskrivningen av planens konsekvenser i avsnitt 7.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) hänvisar i första hand till myndighetens tidigare yttranden daterade 2014-04-16 och 2014-09-08 där de främst påtalat brister rörande förvaltning av vatten i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), åtgärder och försiktighetsmått för att säkerställa fiskbestånd och vattenlevande organismer samt bedömning av påverkan på Natura 2000-områden. HaV skriver att det i nu aktuell planremiss inte är tydligt om de synpunkter som HaV lämnade i yttrande daterat 2014-09-08 har tagits tillvara. HaV antar dock att delar av de kompletteringar som HaV efterfrågade kommer att omhändertas i bolagets ansökan om miljölov (gäller främst blandningszonens utbredning, kväveutsläpps begränsningar, utsläppens påverkan på fortplantningsområde för lax och öring, ytterligare vattenskyddsåtgärder samt övervakning och kontroll av utsläpp). De två utredningar² som HaV efter förfrågan fått översätta under remisstiden medför inga ytterligare ställningstaganden för HaV:s del.

Vidare anger HaV att de föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten, som nämndes i yttrande 2014-09-08 har trätt i kraft 1 maj 2015. Det innebär att det nu finns bedömningsgrunder med riktvärden för särskilt förorenande ämnen i sjöar och vattendrag. Dessa riktvärden gäller för de särskilt förorenande ämnen som ingår i Sveriges klassificering av ekologisk status.

Sametinget meddelar att de står fast vid de synpunkter som de framförde år 2011 och år 2013 och att de inte har något ytterligare att tillägga.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att slutsatserna om påverkan på Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem är gjorda på otydliga grunder. De anser att ringa påverkan sannolikt är att vänta på det totala fiskbeståndet i Torne älv men att fler elfisketillfällen krävs för att kunna göra en säker bedömning. Elfiske har genomförts enbart vid ett tillfälle för cirka 10 år sedan. Resultat från elfiske varierar vanligtvis mycket mellan år, och länsstyrelsen påtalar att laxuppgången varit hög sedan elfisket genomfördes.

² Pöyry. 2016-01-19. *Hannukainens gruvprojekts inverkan på öringens livsbetingelser* samt Hannukainen Mining. 2016-01-21 *Naturavärderingens komplettering för Hannukainens gruvprojekt*

Planerad placering av utloppsrorets mynning i Muoniälven är olämplig, enligt länsstyrelsen. Röret bör flyttas eftersom flera lämpliga lek- och småyngelområden för öring och lax finns kring utloppsroret.

Länsstyrelsen beskriver betydelsen av den så kallade Weserdomen³ för aktuellt ärende. EU-domstolens bedömning är att medlemsstaterna är skyldiga att inte bevilja tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller när uppnående av god ytvattenstatus, god ekologisk potential eller god kemisk ytvattenstatus äventyras. Muoniälven har hög ekologisk status och dess status får således inte försämrats till god status.

Planförslaget berör svenska intressen för fisk, fiske och den starkt växande besöksnäringen, poängterar länsstyrelsen, eftersom att turismen och fisketurismen inte påverkas av nationsgränser i området. Det finns stor risk att planförslagets genomförande förstör det kanske bästa öringvattnet på finska sidan (Äkäsjoki).

Finsk-svenska gränsälvscommissionen betonar vikten av skäligt nyttjande av gränsälvarna och skydd av vattenresurserna. Kommissionen beskriver naturvärdena i vattendragen vid planområdet och den vattenhantering som väntas komma av gruvdrift i Hannukainen. Vidare påtalar kommissionen att rapporten om påverkan på havsöring⁴, fokuserar på sulfat och saknar effektbeskrivning av andra kemikalier som är skadliga för vattenlevande organismer. Detta är något som ökar osäkerheten i rapportens slutsatser om påverkan på vattenmiljön och fiskbeståndet.

Kommissionen skriver att Torneå-Muonio älvar är hela Östersjöregionens mest produktiva förökningsområden för den vilda laxen och att havsöringsbeståndet är mycket svagt. Lax och havsöring är enligt kommissionen av stor betydelse för den biologiska mångfalden, fiske och vitalitet i Tornedalen. Vikten och värdet av Torneälvslox i hela Tornedalen liksom inom i den kommersiella fiskeindustrin i Östersjöstaterna är betydande.

Kommissionen efterlyser beskrivning av klimatförändringarnas effekter på dalgeneralplanområdet. Vid Torne vattendrag brukar så kallad fjällöversvämning regelbundet ske i juni efter snösmältningsperioden i maj vilket ska tas med i beräkningen av vattenbalans.

Liksom Länsstyrelsen i Norrbotten hänvisar kommissionen till Weserdomen⁵ och påtalar att EU:s medlemsländer har misslyckats att nå god vattenstatus till 2015, som förutsatts i ramdirektivet för vatten. Enligt Weserdomen är medlemsstaterna skyldiga att ”genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av statusen i alla ytvattenförekomster”. Det anser kommissionen är relevant att notera i det aktuella ärendet.

³ EU-domstolens dom från 2015 i mål C-461/13 ECLI:EU:C:2015:433

⁴ Pöyry. 2016-01-19. *Hannukainens gruvprojekts inverkan på öringens livsbetingelser*

⁵ EU-domstolens dom från 2015 i mål C-461/13 ECLI:EU:C:2015:433

Övertorneå kommun avstyrker bifall till planförslaget. Kommunen framför att besöksnäringen på bägge sidor om finsk-svenska gränsen skulle drabbas om dagbrottet tillåts. Kommunen anger att turismen är långsiktigt hållbar och ger inkomster även i framtiden, medan ett dagbrott enbart kommer att generera utgifter, kopplat till bland annat lakvattenrening, när brytningen är över. Torne älv och särskilt biflödena är lekvatten för den starkt hotade havsöringen. Muonio- och Torne älv är lekområde för lax som vandrar upp i älvarna genom Övertorneå kommun. Kommunen skriver att lax- och öringsfiske är en av de viktigaste delarna i kommunens besöksnäring och att fisket har stor potential att utvecklas.

Kommunen noterar att arten Grön flodtrollslända, *Ophiogomphus cecilia*, saknas i uppräkningslistan av skyddade arter. Arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet och är upptagen i direktivets bilagor 2 och 4. Grön flodtrollslända förekommer enligt kommunen i Muonio älv nedströms Kolari. Utsläpp av spillvatten från gruvan skulle riskera att slå ut sländans larver, vilka lever flera år nere på botten. Kommunen anger att även andra vattenlevande arter skulle utsättas för samma påverkan och att gruvplanerna därför inte går att förena med skyddet av älvsystemens naturvärden.

Vidare anser kommunen att kumulativa effekter för Torne Muonio älv behöver beaktas vid prövning av gruvverksamheten. Prospektering pågår i området och flera nya gruvor kan komma att öppna.

För Naturvårdsverket

Christian Haglund

Chef Samhällsplaneringsenheten

Åsa Wisén

Handläggare

För kännedom:

Miljö- och energidepartementet i Sverige, Lars Lennwall
Miljöministeriet i Finland, Lasse Tallskog

Bilagor:

Yttrande från:

- Finsk-svenska gränsälvscommissionen, 2017-03-28 (yttrande på finska respektive svenska)
- Havs- och vattenmyndigheten, 2017-03-20
- Havs- och vattenmyndigheten, 2014-04-16
- Havs- och vattenmyndigheten, 2014-09-08
- Länsstyrelsen i Norrbottens län, 2017-03-29
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2017-02-03
- Sametinget, 2017-03-29
- Sametinget, 2013-11-24
- Sametinget, 2011-10-19
- Övertorneå kommun, 2017-03-20, med underlag för beslut i form av information kring artskydd Grön flodtrollslända